

Công ước của Liên hợp quốc về Quyền của Người bản địa (UNDRIP)

Biên soạn bởi SPERI (CUSTLAW-DECODE)

Tháng 12 năm 2007

Cơ sở xây dựng công ước

- Các giá trị dân chủ, bình đẳng
- Các cam kết chống phân biệt đối xử
- Các quy định về quyền con người
- Thực tiễn, bức xúc, nhu cầu của người bản địa (370 triệu người)
 - Chưa được công nhận
 - Bị phân biệt đối xử
 - Mất đất vì tập đoàn công nghiệp, khai khoáng, hoạt động quân sự

Quá trình hình thành Công ước

- 1985: Nhóm công tác của LHQ về người bản địa bắt đầu dự thảo
- 2004: Nhà nước thành viên và đại diện người bản địa tham gia thảo luận, đàm phán về dự thảo
- 29/6/2006: Ủy ban Nhân quyền (gồm 19 nước) thông qua Công ước
- 13/9/2007: Đại hội đồng LHQ thông qua Công ước tại Phiên họp thứ 61. Có 144 nước thông qua, 4 nước chống (Australia, Canada, New Zealand và Mỹ)

Người bản địa

- Bị thực dân hoặc người ngoài lấn át
 - Nhân lực, tài nguyên bị khai thác
 - Giá trị văn hoá bị xuyên tạc, nguy cơ bị đồng hoá
 - Hệ thống luật tục, xét xử, cấu trúc truyền thống không được tôn trọng
 - Mất quyền tự quyết
- Có lãnh thổ, đất đai, hệ thống tri thức đa dạng
- Có văn hoá, lối sống riêng
- Nhấn mạnh quyền năng tập thể hơn quyền cá thể

Các quyền của người bản địa-1

- Quyền con người và quyền tự do cơ bản
- Tự do và bình đẳng với tất cả nhóm người và cá nhân khác
- Không bị phân biệt đối xử
- Tự do quyết định vị thế chính trị và theo đuổi sự phát triển
- Quyền tự trị hoặc tự quản các vấn đề liên quan đến công việc nội bộ và địa phương của họ
- Quyền giữ gìn và phát triển các thể chế văn hoá, xã hội, kinh tế, luật pháp, chính trị của riêng họ

Các quyền của người bản địa-2

- Quyền tham gia đầy đủ vào đời sống văn hoá, xã hội, kinh tế, chính trị của Nhà nước
- Quyền có quốc tịch
- Quyền sống, được bảo đảm về thân thể và tinh thần, bảo đảm tự do và an ninh cá nhân
- Quyền tập thể của nhóm riêng được sống tự do, hoà bình và an toàn
- Quyền không bị đồng hoá cưỡng bức hoặc bị phá huỷ văn hoá

Các quyền của người bản địa-3

- Quyền thuộc về một cộng đồng hay dân tộc bản địa, phù hợp với truyền thống, phong tục của cộng đồng hay dân tộc liên quan
- Không bị cưỡng bức di rời khỏi đất đai hoặc lãnh thổ của họ
- Quyền thực hành và phát huy phong tục, truyền thống văn hoá
- Quyền thể hiện, thực hành, phát triển và giáo dục truyền thống tín ngưỡng và tri thức ...
- Quyền hồi phục, sử dụng, phát triển và truyền bá lịch sử, ngôn ngữ, truyền thống truyền khẩu

Các quyền của người bản địa-4

- Quyền thiết lập và kiểm soát hệ thống và thể chế cung cấp dịch vụ giáo dục của họ bằng ngôn ngữ của chính họ
- Quyền đối với chân giá trị và tính đa dạng về văn hoá, phong tục, lịch sử và nguyện vọng của họ
- Quyền thiết lập thông tin đại chúng của mình bằng ngôn ngữ của mình
- Hưởng đầy đủ các quyền theo quy định của luật lao động
- Quyền tham gia vào quá trình ra quyết định đối với các vấn đề ảnh hưởng đến quyền của họ
- Quyền giữ gìn và phát triển hệ thống hoặc thể chế xã hội, kinh tế và chính trị của mình

Các quyền của người bản địa-5

- Quyền cải thiện điều kiện xã hội và kinh tế của mình
- Quyền quyết định và phát triển thứ tự ưu tiên và chiến lược thực hiện quyền phát triển của họ
 - quyền tham gia tích cực vào phát triển và quyết định đối với các chương trình ảnh hưởng đến họ, quản lý các chương trình này bằng chính thể chế truyền thống của họ nếu có thể
- Quyền đối với y học truyền thống của họ và được giữ gìn tập quán chăm sóc sức khỏe, bao gồm bảo vệ các cây, con và khoáng chất làm thuốc thiết yếu

Các quyền của người bản địa-6

- Quyền cải thiện điều kiện xã hội và kinh tế
- Quyền đối với đất đai, lãnh thổ, tài nguyên mà họ đã sở hữu, nắm giữ hoặc sử dụng hay giành được
- Quyền được nhận đền bù đất khi bị tịch thu, chiếm dụng, sử dụng hoặc bị huỷ hoại
- Quyền bảo vệ, bảo tồn môi trường, đất
- Quyền giữ gìn, kiểm soát, bảo vệ và phát triển di sản văn hoá
- Quyền quyết định và phát triển các tài sản và chiến lược phát triển hoặc sử dụng đất đai

Các quyền của người bản địa-7

- Quyền quyết định bản sắc riêng hoặc tư cách thành viên của mình
- Phát huy, phát triển và giữ gìn cấu trúc thể chế truyền thống của mình và tập quán, tín ngưỡng, phong tục, thủ tục, thói quen, và hệ thống hoặc tập quán xét xử
- Quyền quyết định trách nhiệm của các cá nhân đối với cộng đồng của mình
- Quyền giữ gìn và phát triển giao tiếp, quan hệ và hợp tác xuyên biên giới
- Quyền công nhận, quan sát và thực thi các hiệp định, hiệp ước và các cam kết có tính xây dựng khác
- Quyền tiếp cận hỗ trợ kỹ thuật và tài chính từ Nhà nước và thông qua hợp tác quốc tế
- Quyền tiếp cận và thúc đẩy quyết định giải quyết xung đột và tranh chấp

Các bảo đảm thực hiện

- Nhà nước có cơ chế, biện pháp hữu hiệu để thực hiện được quyền ghi trong Công ước
- Công nhận một cách công bằng các luật lệ, truyền thống, phong tục và hệ thống nắm giữ đất của người bản địa
- Không lưu trữ, thải các chất độc hại vào vùng đất, lãnh thổ của người bản địa
- Hoạt động quân sự không được tiến hành trên đất đai, lãnh thổ của người bản địa
- Các tổ chức, cơ quan trong hệ thống Liên hợp quốc và các tổ chức liên Chính phủ sẽ đóng góp vào sự thực hiện đầy đủ Công ước
- Liên hợp quốc và các Nhà nước tôn trọng và áp dụng đầy đủ các quy định và theo sát tính hiệu quả của Công ước này

Điều khoản lưu ý

- Quyền trong công ước là chuẩn mực tối thiểu
- Bảo đảm quyền bình đẳng nam nữ
- Không giải thích Công ước theo hướng giảm bớt hoặc loại bỏ quyền bản địa
- Không giải thích công ước nhằm làm suy yếu toàn bộ hay từng phần sự toàn vẹn lãnh thổ hay thống nhất về chính trị của Nhà nước/vùng lãnh thổ
- Thực thi công ước đồng thời tôn trọng quyền con người, quyền tự do cơ bản của mọi người

Tài liệu tham khảo

- AIPP: Tuyên bố của Đoàn Canada tại Phiên họp toàn thể về Dự thảo Công ước của LHQ về Quyền của người bản địa
- Công ước của LHQ về Quyền của người bản địa
- www.tricitynews.com/portals-code/list.cgi?paper=74&cat=48&id=1073991&more=0
- www.ohchr.org/english/issues/indigenous/
- <http://jurist.law.pitt.edu/forumy/2007/10/un-declaration-on-rights-of-indigenous.php>

Xin cảm ơn!